

ANÀLISI DE DOCUMENTS ÀUDIO-VISUALS: LA DESCRIPCIÓ DE LES IMATGES

Montserrat Bailac, Montserrat Català

L'aparició de nous suports i la seva incorporació als arxius tradicionals ha plantejat la problemàtica de combinar tractaments documentals específics, segons les necessitats dels diferents documents.

Un fons àudio-visual no suposa només l'adquisició de material tècnic per a la seva reproducció, o l'adequació del magatzem a unes condicions de temperatura i humitat concretes per a la seva conservació. El material àudio-visual requereix una aplicació diferenciada de la cadena documental, formada per un conjunt de tècniques que permeten la representació d'un document en qualsevol suport de cara a la seva recuperació.

La característica principal del material àudio-visual és que la informació que conté es troba a dos nivells diferenciats: conceptual i visual.

En els documents textuais el resum ens dona una interpretació abreujada i precisa del contingut d'un document, sense interpretació crítica. Permet disminuir sensiblement el volum d'informació del document primari i remarcar els aspectes que interessin a l'usuari. Però en el material àudio-visual el resum conceptual no dona la informació suficient de tot el contingut, del document. Per tant, necessitem dos tipus de resum: el resum analític o de contingut i el descriptiu o d'imatges.

1. El resum analític ens permet conèixer la informació conceptual que conté el document original.

2. El resum descriptiu determina si interessa obtenir o no el document original. Estalvia visionar molt material no útil.

Aquest darrer consisteix a traduir en paraules el contingut visual d'un document, és a dir, donar una idea detallada de les imatges que conté. Aquesta anàlisi s'emmarca dins del procés de la cadena documental.

Les característiques tècniques del material àudio-visual fan que, per redactar el resum descriptiu o d'imatges, sigui precís un visionat previ per conèixer el contingut. El resultat d'aquest visionat ens permetrà d'una banda decidir la seva incorporació o no al fons i, per l'altra, ens ofereix les informacions necessàries per elaborar una fitxa descriptiva que, incorporada a la nostre base de dades, ens facilitarà la recerca.

L'analista farà el visionat d'una forma objectiva, "llegint" les imatges i representant-les amb paraules, sense introduir-hi interpretacions. El grau de descripció de les imatges dependrà del tipus de document, la informació que conté, les possibilitats de consulta i la finalitat del centre. Un document amb gran riquesa d'imatges necessitarà una descripció més profunda. En canvi, d'altres documents potser només necessitaran una descripció més global que complementi el resum analític.

Aquesta descripció de les imatges donarà a l'usuari informació precisa i detallada sobre el contingut àudio-visual del document, de manera que substituirà el visionat per decidir si el document és pertinent o no en una recerca d'imatges concretes. També redueix el resultat de la seva recerca a un conjunt de documents més pertinents dels quals, a més, simplificarà el visionat, facilitant la localització de les imatges buscades.

La descripció d'imatges ha de reflectir els tipus de plans i seqüències, els moviments de càmera i el valor real i conceptual de les imatges. En el visionat decidirem quina és la unitat de descripció de cada imatge. A vegades una escena es pot descompondre en plans ben diferenciats i amb un valor visual propi. Les imatges d'un pla tenen continuïtat temporal, i estan gravades sense interrupció. Però sovint també ens trobem amb imatges que formen una escena

de conjunt, una successió de plans en els quals es desenvolupa l'acció, mantenint la unitat d'espai i temps. Llavors, amb la descripció de la seqüència serà suficient.

Aquests plans que componen les imatges s'identifiquen amb els moviments de càmera. És per això que a l'hora de descriure'ls hi afegirem un codi que ens ajudarà a entendre quin tipus de pla tenim, i la posició de la càmera en la gravació. (Pla mig PM; Pla general PG; Vista aèria VA...).

La descripció ha d'incloure l'anàlisi de les seqüències més rellevants, els noms dels personatges que hi apareixen, les localitzacions de les diferents escenes, la identificació de fragments de pel·lícules, les obres d'art, els edificis, etc. També és convenient especificar la qualitat tècnica de les imatges, si són en b/n, per defecte si són de mala qualitat. A vegades les imatges són de baixa qualitat, però són rellevants per la seva importància històrica.

Tot i que la principal descripció és d'imatges, l'àudio també té la seva importància. Així destacarem si les imatges són mudes o es tracta d'un muntatge musical, les principals declaracions d'un personatge, quan és entrevistat, o si hi ha un fragment del seu discurs, i d'altres sons que considerem necessari remarcar. Generalment donarem com a fet implícit que els documents tenen so ambient, però caldrà donar alguna indicació quan no se segueixi aquesta norma.

La transcripció de les imatges es pot fer de diferents formes, però és aconsellable seguir una sèrie de normes fixades pel centre, de cara a aconseguir una uniformitat en la redacció de les fitxes. Algunes d'aquestes indicacions podrien ser:

- Utilitzar frases curtes i concises, però explicatives
- Canviar de línia per cada nou pla o seqüència descrit
- Indicar al començament de cada nou pla el seu codi de descripció
- Normalitzar els noms i sigles
- Utilitzar diferents sinònims d'un mateix terme durant la descripció de les imatges per facilitar-ne la recerca
- Donar el nom complet dels personatges que apareixen, i el càrrec pel qual intervenen en les imatges.

L'analista transcriu les imatges d'una forma objectiva, sense introduir-hi interpretacions i contemplant tant l'aspecte formal com el de contingut. Mantenir l'objectivitat, però, no impedeix qualificar les imatges en casos d'escenes impactants, violentes, bucòliques, etc.

En la descripció d'imatges ens serà útil indicar tot el que ens sembli inhabitual (nevades a la platja, edificis amb bastides, personatges públics en situacions extraordinàries), indicar condicions exteriors (estació de l'any, dia/nit, etc.), utilització de gràfics...

La informació que obtindrem del visionat ens permetrà omplir la fitxa descriptiva del document, amb els camps que haurem definit prèviament. Seguidament vindrà la fase més precisa del tractament documental dels àudio-visuals: la indexació. De nou, el material visual ens presenta una especificitat que no trobem en el material textual. Una classificació conceptual no ens resol el problema del doble valor de la imatge. És per això que necessitem un instrument d'indexació flexible, que permeti combinar termes de concepte i d'objecte representat a les imatges.

Un exemple d'aquest cas seria el d'unes imatges de diferents tipus de fruites per il·lustrar una informació sobre l'agricultura d'una zona, o una fira comercial, etc.

El thesaurus és el llenguatge documental que permet, d'una banda, controlar terminològicament els descriptors i, d'una altra, ens ofereix termes vàlids per resoldre el problema de la dualitat del material àudio-visual. Quan indexem un document no l'estem classificant, sinó que busquem uns conceptes que ens el defineixin.

Les innovacions tecnològiques ens permeten cada vegada més aplicar aquestes tècniques documentals d'una forma més específica, en donar la possibilitat d'accedir directament a la informació que conté un camp. El nivell d'indexació de les imatges anirà en funció de les possibilitats de recerca que ens ofereixi l'equipament informàtic, però tot i així sempre serà necessari diferenciar la indexació de les imatges de la informació que contenen.